

Az első magyar színészeti kiállítás*

RAJNAI Edit

Bevezető

1890. augusztus 15-én délelőtt, az első magyar színészeti kiállítás megnyitójára „[p]ontban 10 órakor robogott a műcsarnok elé gr. Szapáry Gyuláné szül. Festetich Karolina grófnő fogata. A grófné, ki a kiállítás fővédnökének Mária Valéria főhercegnőnek, megbízásából a kiállítást megnyitandó volt, férje, Szapáry Gyula gr. miniszterelnök kíséretében érkezett. A nagyszámú közönség lelkes éljenzéssel, a katonazenekar pedig a magyar Hymnusszal fogadta. Gr. Szapáry Gyuláné pompás, galambszinű ruhában jelent meg, gazdag fekete csipke és gyöngy-disszel, fején divatos, fekete capote-ot viselt, egyszerű fekete gyöngy- és fehér tolldisszel”.¹ Az 1885. évi, városligeti Országos Általános Kiállítás Műcsarnokának bejárata előtt (a felújított épület 2019 óta a Millennium Háza) az előkelő vendéget az Országos Magyar Színészegyesület és Nyugdíjintézet vezetősége és a kiállítás rendezőbizottsága fogadta.

„A mi ünnepünk”

A magyar nyelvű hivatásos színjátszás 1890-ben ünnepelte születésének századik évfordulóját. 1790. október 25-én adta elő a gróf Ráday Pál és Kelemen László szervezte színtársulat Simai Kristóf Igazházi, egy kegyes jó atya című érzékenyjátékát a Várszínházban. 1889. szeptember 7-én, amikor az Országos Színészegyesület igazgatótanácsának ülésén Bényei István egykori színigazgató, az egyesület központi irodájának vezetője a századik évforduló megünneplésének ötletét először felvetette, emlékünnepvázlata meglehetősen karcsú volt: egy, a magyar színjátszás százados küzdelmét megjelenítő alkalmi színmű megrendelése és előadása, egy színészettörténeti album megjelentetése és a színészegyesület székházának felavatása.² A vezetőség egy bő hónap múlva, október 12-én már bejelentette a színészeti kiállítást, és egy rövid koncepcióvázlatot is közzétett.³ Ekkorra a centenáriumi programsorozat célja is megfogal-

* Az Országos Széchényi Könyvtár 2020-ban Széchényi Ferenc-emlékplakettel kitüntetett munkatársa alapítási ünnepi előadása. A korabeli szövegeket betűhíven közöljük.

mazódott: a jubileumi évet a magyar nyelvű kortárs színjátszás felmutatásává kell avatni, elismertetni a színészet múlt- és jelenbeli teljesítményét, elfogadtatni anyagi támogatásának jogosságát. „*Jogunkat tiz évtizedes hősi küzdelmünk, s a színészet fontossága és jelentősége adta meg; okunk pedig az, hogy e jogból folyólag ez alkalmat használjuk fel színészetünk javára, melynek a nemzet, az állam sokkal adósa.*

Rázzuk fel tehát a nemzetet, figyelmeztetve, hogy mit tettünk, mik vagyunk. Az államnak pedig nyújtunk be a számlát, hogy fizesse meg, a mivel a magyar színészetnek adósa.”⁴

A vidéki magyar színjátszás és szakmai szervezete, az Országos Színészegyesület, a XIX. században a színháznak tulajdonított közművelődési, köznevelési programon túl a színjátszás nemzetépítésben betöltött szerepére hivatkozott, amikor adósságot emlegetett, hiszen a színház, a színjáték a század első felében a magyar kultúra és nyelv kiművelésének és a polgárosodás reformkori programjának egyik harci terepe volt.

1890-ben a színészet már nemcsak múltbeli érdemeire hivatkozhatott, amikor a jubileum alkalmából megtervezte akcióját a központi kormányzati támogatás megszerzéséért, illetve az addigi települési szubvenciók és civil segélyek kiterjesztéséért. (A szubvenció kulcskérdés volt: a magánvállalkozásként működő színtársulatok szinte mindig forráshiánnyal küzdöttek.) 1870 és 1890 között a színjátszás maga alkotta meg azokat az előírásokat, amelyek szabályozták a társulatok és a vállalkozó-színigazgatók működését, és létrehozta nyugdíjintézetét is. Az 1870–80-as évekbeli szabályalkotás és a szabályok érvényesítésének levezénylője, az Országos Színészegyesület elsősorban a vidéki színészek és színigazgatók szakmai szervezete volt. Ha elgondoljuk, hogy 1871-ben, az egyesület megalakulásakor egyetlen magyar nyelven játszó állandó színház volt Pesten, a Nemzeti Színház, 1890-ben pedig még mindig csak három (Nemzeti, Népszínház, Operaház), érthető lesz az, hogy a magyar nyelvű színjátszás századik évfordulójának megünneplését a szakma számszerű többségét képviselő színészegyesület vette kézbe, és igyekezett azt kiaknázni – minden tekintetben: a tárlat tiszta jövedelmét a vidéki színészek nyugdíj- és segélyalapjának gyarapítására szánták.⁵ Az egyesület nyilvános költségelszámolása szerint a tárlat tiszta jövedelme 2261 forint 46 krajcár lett. A három legmagasabb bevételi tétel a jegybevétel és adománygyűjtő persely (4376,67 Ft), a belügyminisztériumi támogatás (2000 Ft) és a katalógus hirdetései (1067 Ft) voltak.⁶

Összehasonlításképpen: 1889-ben a Nemzeti Színház fodorása évi 2000, első tragikája 7500 forintot keresett.⁷ Az első magyar színészi kiállítás a világ első színészi kiállításának hirdette magát – és valóban, az eddigi tájékozódás alapján nem rendeztek 1890 előtt ehhez hasonló, egy ország színházi kultúrájának, színjátszástörténetének bemutatását célul tűző tárlatot.⁸

A centenáriumi ünnepségsorozat egyéb, tervezett eseményei közül a díszelőadásokat 1890. október 25-én tartották meg. A Nemzeti Színház és a vidéki színtársulatok (többek között Aradon, Győrben, Zomborban, Désen, Temesváron⁹) a színészegyesület és a Nemzeti Színház közösen kidolgozott programját játszották: *Várad Antal Az úttörők* című drámai prólógját, *Jókai Mór* erre az alkalomra írt színművét, a *Földön járó csillagokat* és az *Igazházit*. Az Operaház és a Népszínház saját alkalmi műsort állított össze. A *Magyar színészet történeti albuma* munkacímű kötet, a magyar színészet civil és jelmezes portrékból összeállított emlékműve, nem készült el. Az 1889 szeptemberében eltervezett székházavató lehetetlenül rövid időt hagyott a megvalósításra, az avatásból így alapkövetétel lett – 1890. október 25-én.¹⁰ Az egyesületi berkekben színészpalotaként emlegetett szék- és bérház 1891-re épült fel a Baross téren, a Park szálló mellett.

A jubileumi év programját az ünnepi beszédekben és a színészegyesületi kommentárokból egyszerű elbeszélés fonta körül, amely a magyar kultúráért és a magyar színjátszásért hősi harcukat vívó alapító atyák társadalmi kivettségétől indította, és a korabeli színjátszás elismertségéig húzta meg a magyar színháztörténet ívét. A narratíva az 1880-as években már megformálódott, kifejtéséhez az első ünnepien nyilvános alkalmat a Nemzeti Színház megnyitásának ötvenedik évfordulója kínálta 1887-ben. Az 1887-es díszelőadás egyik alkalmi darabját akkor is Jókai Mór írta, ő vállalta a nemzeti színháztörténet hősi elbeszélését. Az *Olympi verseny* allegorikus alakjainak, Múltnak és Jelennek vitája a nemzet- és közösségformáló magyar nyelvű színjátszás és egy heroikusan küzdelmes sorsú, ám végül művésziszakmai mércét teremtő társulat (a Nemzeti Színház alapító társulata) mítoszát mesélte el. 1890-ben Jókai és Várad Antal ünnepi játéka, a *Földön járó csillagok* és *Az úttörők*, a Kelemen László-féle társulathoz kapcsolódtak, tárgyuk az volt, *honnan indult* a magyar hivatásos színjátszás. A *Földön járó csillagok* Műzsája a beteg Kelemen lázalmában így festi le az alapítók közösségét és nyomasztó sorsukat:

„Kóbor lovagjai a szellemharcnak.
Örjögő lantverők, vándor művészek.
Hajósai egy távol tündérpartnak,
Kis hírnöki egy új, egy nagy hívésnek.
Anyáknak arcán köny csorog miattok,
Apáknak átkát hordja szél utánok.
Előttük hangját gúnyos hahotának,
De menni fogtok, vissza nem riadtok.”¹¹

A színmű utolsó képei a hova jutottunk el? kérdésre az eltelt száz év kanonizált színészi életműveinek és irodalmi alkotásainak színpadra idézésével válaszoltak. „A felhőkárpiton megjelennek Bánk-bán tragédia alakjai: Lendvay, Lendvayné, Szentpéteri, Jókainé, Fánccsy, Bartha, Udvarhelyi jelmezes arcképeiben, kiknek csoportja fölé emelkedik Katona szobra”, és „Szigligeti népszínműveinek alakjai; középben Szigligeti szobrával.”¹²

A koncepció

Ehhez az elbeszéléshez igazodva a színészet kiállításnak egyszerre kellett volna megjelenítenie a nemzeti színészet harcát és a korabeli színjátszás elismertségét. Bényeiék úgy vélték, hogy a színjátszás első évtizedeinek történetét a fenti értelmezés szerint meglehetősen nehéz tárgyakkal és dokumentumokkal reprezentálni, ezért – az alkalmi darabokra és a szónoklatokra hagyva a teljes elbeszélést – a kiállítással a narratíva második állítását kívánták igazolni. Sziklay János író, újságíró, a színészegyesület központi irodájának titkára így pozicionálta a tárlatot: „annyi balszerencse és küzdelem után a magyar színészet is eljutott élete első századának végére. Azon a csarnokon át, mely e napon befogadja a fényes közönséget, belépünk a második századba. Nem rongyosan, kegyelem-falaton tengődve, hanem fényes, szép öltözetben, büszkén, emelt fejjel.”¹³

Már az 1889 októberében közzétett koncepcióból látszik, hogy a szervezők a kortárs színházról szóló kiállítási tárgyakra, a közönséggel való kapcsolatra és a magyar színészet panteonjára helyezték a hangsúlyt. Az első kettőhöz tartoztak a személyes, illetve ajándéktárgyak, a magyarországi színházépületek ábrázolásai, a színpadi berendezések és díszletek felvonultatása és a színpadi szállítók, a színházi háttérszakmák (szabók, gépészek, cipészek, fodrászok, divatkereskedők) bemutatkozása. A panteont olajfestmények, szobrok, metszetek, jelmezes és civil fényképek alkották (ez utóbbiak később a színészalbumba kerültek volna).¹⁴ Sziklay, akinek, úgy tűnik,

feladata a kiállítás sajtóbeli népszerűsítése volt, *Magyar Salon*beli cikkében így magyarázta – utólag –, miért elsősorban a korabeli sztárkultuszt igyekeztek kiaknázni: „az intenció különben mindjárt kezdetben az volt, hogy a ma élő művészek emléktárgyai is lehető legnagyobb mértékben foglaljanak helyet a kiállításon. A ma élő és működő színészek oly közvetlen összeköttetésben állanak a közönséggel, hogy épen a közönség részéről kapott emlékeik bizonyára nagy érdeklődéssel találkoznak. Meg aztán a lefolyt század első feléből színlapokon és zsebkönyveken kívül alig maradt egyéb; annyi semmi esetre sem, hogy a csarnokot megtölthette volna. De még ez utóbbi esetben sem birt volna általános vonzó erővel a nagy közönségre nézve, melyre a kiállításnak okvetetlen számítnia kell, hogy anyagilag sikerüljön.”¹⁵

Tárgyak, színészek

Bényeiék ezeknek a szempontoknak a szem előtt tartásával kezdték összeállítani a kiállítást. 1890 áprilisában országos gyűjtést indítottak, felszólítva „[...] úgy a színészeket, mint a színügy barátait, s azokat, a kiknek kiállítandó tárgyaik vannak, s azokat a kiállításra beküldeni hajlandók, hogy ebbeli szándékukat e hó közepéig tudassák a központi irodával.”¹⁶ Felkérték a magyar festőket, szobrászokat, készítsenek portrét egy-egy színészeiről, színigazgatóról.¹⁷ A vidéki színtársulatoktól (ekkor 37 járta az országot) csoportképekre, a vidéki színészekről civil vagy szerepes portrékra számítottak. A színésztörténeti dokumentumok többségét végül nyilvános gyűjtemények (Nemzeti Múzeum Könyvtára [Országos Széchényi Könyvtár] Történelmi Képcsarnoka, Erdélyi Múzeum Egyesület könyvtára) és Serly Lajos (ekkor a Kolozsvári Nemzeti Színház karmestere) kölcsönözték.

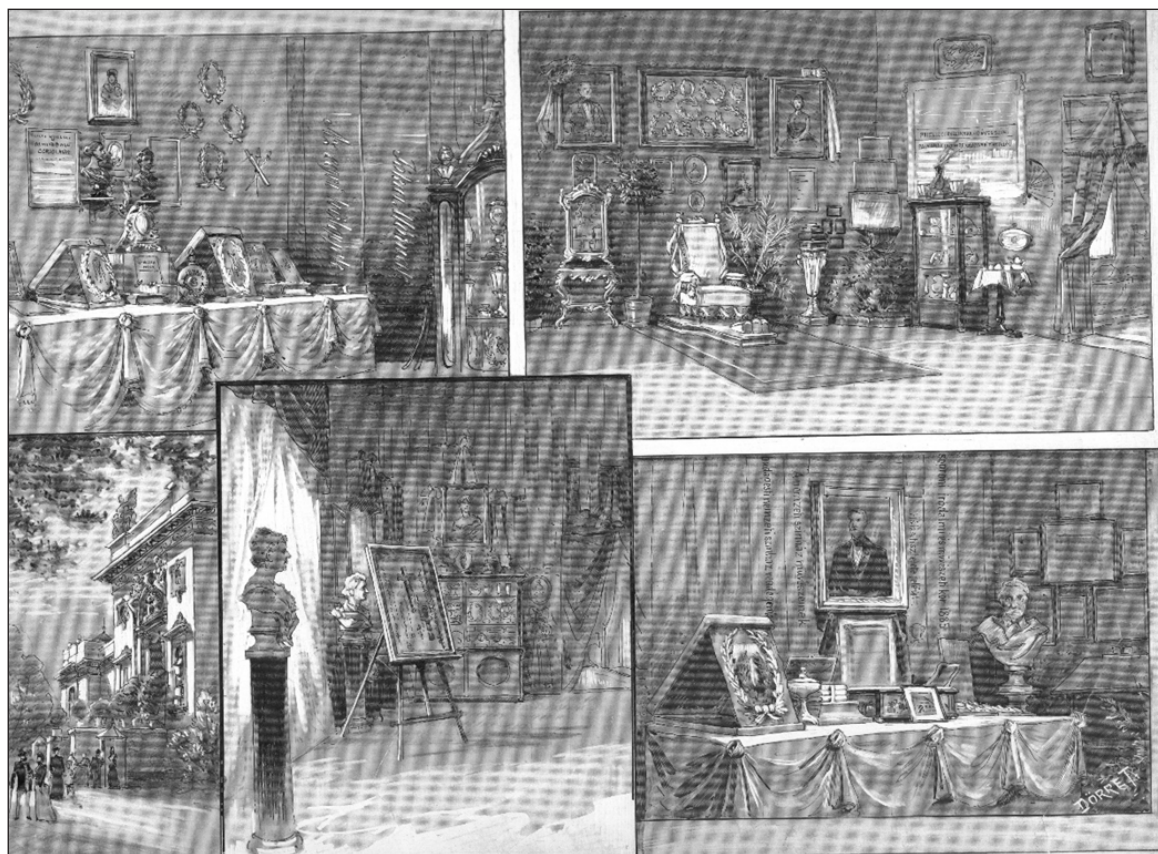
Az eredmény egy gazdag, kissé zsúfolt, az épület teljes területén, tizennégy helyiségben elrendezett tárlat lett, amelyet a figyelmes szemlélő öt tematikus egységre bonthatott.

Az első, a magyar színjátszás történetének dokumentálása sikerült a legkevésbé. „Nincs ugyan föltüntetve benne [a kiállításban] – vélte a *Fővárosi Lapok* – a százados fejlődés minden nevezetesebb fázisa s a jelen idő nagyobb tért foglal el benne, mint a múlt, de ebből is sok érdekes, tanulságos tárul a szem elé [...]”¹⁸ A „százados fejlődés” dokumentumai szétszórva helyezkedtek el, és nem kapcsolódtak a közelükben megtekinthető tárgyakhoz vagy témákhoz. Régi színlapokat lehetett látni az első teremben

*Spannraft Ágoston*nak és *Hirsch Gyulán*ak, az Operaház és a Nemzeti Színház díszlettervezőinek-díszletfestőinek a dalszínház műsorán lévő darabjaihoz készült díszletmintái alatt¹⁹ és az ötödik teremben, *Kassai Vidor* emléktárgyai, fatáblára festett olajképei, valamint néhány dekoratív színpadi páróka közelében.²⁰ A Kolozsvárról érkezett tizenkét kötet színlap (köztük *Jancsó Pál* jegyzetelt gyűjteménye) szintén az ötödik teremben kapott helyet, az 1890-ben működött színtársulatok csoportképei és *Fáncsy Ilka* emléktárgyai alatt.²¹ A Nemzeti Múzeum Könyvtárának szöveggönyvei, színlapjai, színházi zsebkönyvei, levelei és egyéb kéziratjai a hatodik terembe kerültek, a *Hollósy Kornélia* emlékfala alatti asztalra.²² Az igyekezet, hogy a magyar színjátszás első évtizedeit dokumentálják, láthatóan megvolt, de az eredeti koncepcióhoz érkező tárgybőség a kiállítás terében végleg felülírta azt. A Serly küldte színházi zsebkönyveket, drámakiadásokat, kéziratot sűgópéldányokat, illetve

Katona József kéziratait a színészegyesület 1880-as évekbeli almanachjaival és más dokumentumaival közös vitrinben helyezték el.²³

A második egység a színházi háttérszakmák bemutatkozása volt: Spannraft és Hirsch mellett kiállított *Dober Edéné*, a Nemzeti Színház fodrása, színpadi cipőket mutatott be *Sverteczky István*, a Nemzeti Színház szállítója, kelméket hozott az *Árvey* és *Mezey* cég, *Gerster Miklós* illatszerekkel, *Rumbold Bernát* és *Riedl Frigyes* pedig kasírozott gyümölcsökkel, sárgaréppával és sonkával bővítte el a háziasszonyokat.²⁴ A színészegyesület önreprezentációját igen gondosan állították össze. A színházi szakma belső kommunikációját az egyesületi hivatalos közlönynek, a *Színészek Lapjának* és a *Színészek naptára és évkönyvének* 1890-ig megjelent évfolyamaival jelezték. Az irodalmi és színpadi ügynöki munkát azoknak a színműveknek egy-egy könyvmotós példányával értékeltették, melyeknek előadási jogát az Országos

1. kép

Jókai és *Jókainé Laborfalvi Róza* emléktárgyai. – *Prielle Kornélia* szobájának részlete. – *A csarnok bejárata*. – *Feleki Miklós* és *Munkácsy Flóra* szobájának részlete. – *Szigligeti Ede* emléktárgyai. *Dörre Tivadar* *Tivadar* rajzai. OSZK *Színháztörténeti és Zeneműtár*, SZT KE 24.738

Színészegyesület szerezte meg, és adta tovább a vidéki színigazgatóknak. Azt, hogy az egyesület részt kíván venni az országos színházszervezet formálásában, a legutolsó, egyesületi ernyő alatt készült, átfogó koncepció egy nyomtatott példányával fejezték ki: *Reform-javaslat a magyar vidéki színészet rendezéséhez, 1886*, írta *Bártfay Paczona Antal*, a színészegyesület titkára. *Bényei István, Ribáry József* (főrendiház tag, az Országos Színészegyesület elnöke), *Feleki Miklós* és *Váradi Antal* (a színészegyesület alelnökei) portréja az olajfestmény-galériában lógott.²⁵

A színházi szakma a színjátszás társadalmi támogatottságának bizonyítékát látta a magyarországi színházépület-hálózat egyre gyorsuló kiépülésében – olyanra, hogy egy egész falat szenteltek harmincnégy magyarországi színháznak, illetve színekörnek.²⁶ Az előadási körülményeken igazán a kőszínházak javítottak, ezek bővítették a technikai lehetőségeket és járulhattak hozzá a színjátszás színvonalának emeléséhez. A kőszínházi hálózat sűrűsödése a városok részéről a játék minősége és a nézőtérrel ülők kényelme iránti egyre intenzívebb elvárást jelzett, és kifejezte a települések reprezentációs igényét is.

A tárlatról alkotott benyomást elsősorban a kortársak személyes kiállításai formálták, éppen úgy, ahogy azt a színészegyesület elgondolta. A kiállításról két ábrázolássorozat ismert, *Dörre Tivadar* rajzai és *Halácsy Sándor* fényképei.

A rajzoló és a fényképész szinte azonos témákat választott, a színész- és íróközösség elitjét örökítették meg: *Prielle Kornélia*, *Feleki Miklós* és felesége, *Munkácsy Flóra*, *Jókai Mór* és felesége, *Laborfalvi Róza* „emléksarkait”, de *Halácsy* lefényképezte *Blaha Lujza* tárgyait, *Dörre* pedig lerajzolta az 1878-ban elhunyt, *Jókai* alkalmi színművében *Katona József* mellé emelt *Szigligeti Ede* „szobáját” is.²⁷

A színházi *haute volée* tagjai (a Nemzeti Színház, az Operaház és a Népszínház sztárjai) közül nem sokan mutatkoztak be tekintélyes önálló kiállítással: az említettek kivételül *Fáncsy Ilka*, *Helvey Laura*, *Farkas Lujza*, az ekkor fél éve halott *Hollósy Kornélia*, *Köszeghy Károly*, *Erkel Ferenc* és *Hegyi Aranka*. *Jászai Mari* alig pár darabban szerepelt (ezeket maga válogatta),²⁸ *Csillag Teréz*, *Náday Ferenc*, *Márkus Emília*, *Szacsavay Imre*, *Újházi Ede*, *Nagy Imre*, *Ellinger József*, *Ellinger Jozsefa*, *Pálmai Ilka* pedig csak egy-egy fényképpel, szoborral, de nem saját kiállítás- vagy tárlórészsel. A szervezők nehezményezték is a tartózkodásukat.²⁹ A színészegyesület a hivatásos színészet jubileumi rendezvényein erősen számított a színházi szakmai elit támogatására, de ezt

csak részben kapta meg. A távolmaradók ellenére így is hatvan színész, illetve színésznő személyes galériájából állt össze a tárlatnak ez a része.

Festmények, szobrok, fényképek, metszetek, könyvek, emlékalbumok, ezüstkoszorúk, teás- és kávéskészletek, serlegek nemesfém, üveg, porcelánból és koszorúszalagok tömege – premerek, jubileumok, jutalomjátékok, vendégjátékok emlékei sorjában egymás után a kiállítás katalógusában. A civil társadalom és a szakmai közösség leginkább ezüsttel, ritkábban arannyal, néha felszalagozott babérokoszorúval hódolt a művészet előtt. A tiszteletet kifejező, nemesfém, üveg, porcelánból készült emléktárgyakat szükség esetén viszonylag könnyen lehetett pénzre váltani. A vidéki színjátszás „fényes köntöse” alatti közismert létbizonytalanságról, a színészek életkörülményeiről, azokról, amelyeknek megváltoztatása a színészegyesület egyik célja volt, leplezetlenül és könnyed csevegéssel adomázott a *Nemzet* tárcája: egy színésznő, amikor a szervezők kiállítandó tárgyakat kértek tőle, hosszas unszolás után három zálogcédulát emelt ki a tölgyfa szekrényből.³⁰ A szerző az esetet ugyan egy „előkelő fővárosi művésznőhöz” kötötte, de a vidéki színészek és színigazgatók körében is megszokott, szinte mindennapos volt a zálogház-látogatás. A nemesfém tárgyak lenyűgöző tömege csalóka képet mutatott, furcsa benyomást keltett. „*Jókai, Szigligeti és az öreg Erkel-mester nehéz és remekművű ezüst koszorúin kívül a Prielle-, Blaha és Feleki-féle ezüst és arany koszorúk drága gyűjteményét látjuk. [...] Meglep némelyik vidéki színésznő sok értékű tárgya is. Őszintén szólva, nem teszi a legjobb benyomást a néhol felhalmozott sok személyre szóló evőeszköz és ékszer-garmada.*”³¹ Valójában nem az ezüst és arany lett volna a lényeg, hanem az ajándékozás ténye és a színészpályák íve, a színpadon eltöltött, jubileumok tanúsította idő és a közönség elismerése, amelyekről a serlegek, poharak, tányérok, koszorúk vésetei szóltak. A drágaságok mellett sok érdekes vagy furcsa tárgy, dokumentum is felbukkant, néhányuk a halványra sikeredett színháztörténeti részhez kapcsolódott. *Láng Ádám János*nak, a Kelemen-társulat tagjának arcképét és a Nemzeti Színház megnyitó előadásának díszes színlapját *Szathmáryné Farkas Lujza* tárgyai között pillanthatták meg a látogatók, *Földváry Gábor* 1841-ben *Fáncsy Lajos*hoz írt levelét *Fáncsy Ilka* hozta. A Szigligeti-sarok egy hosszú és sikeres életpálya történetét mesélte el, 1835-től (szerződése a budai színtársulattal) 1872-ig (100. színműve, a *Struensee* bemutatóján kapott ezüst tintatartó).³² Felbukkant jó néhány emlék a szabadságharc idejéből:

Vasvári Kovács József honvédigazolványát, Feleki Miklós tiszti kardbojtyát állította ki. Nem tudni, ki- nek a ládájából került elő „*Horváth Teréz a nemzeti színház nyugdíjazott tagjának arczképe és nemzeti színű savl-ja melyért 1848-ban az utcán nyilvánosan insultáltatott német tiszték által.*”³³ A műtárgyleírás mögötti történetre egyelőre nem sikerült rábukkannunk.

A Dörre és Halácsy képein látható teremrészletek némelyikét (Prielle Kornéliáét, Blaha Lujzáét, Szigligeti Edéét) enteriőr jellegűvé formálták a karszékek, zsámolyok, állványok, vitrinek. Prielle Kornélia kiállítását egy karosszék uralta, *Ditrói Mór* és felesége, *Eibenschütz Mari* ajándéka, amely „[...] igazi remekmű; a világos rózsaszín atlaszt tengerzöld bársony szegélyezi s a támlányra összes nagy szerepei vannak mesterileg ráhimezve.”³⁴ A karosszék mellett cserépben babérfa állt. Munkácsy Flóra lenyűgözően gazdag ékszerkollekción kívül (mind hódolói ajándék volt) *Stuart Mária*-alakításának emlékeit is kiállította: azokat a feszületeket és olvasókat, melyekkel a katolikus egyház tekintélyes személyiségei (többek között *Haynald Lajos* kalocsai érsek és *Lipovniczky István* nagyváradi püspök) ajándékozták meg.³⁵

Az egyéni életpályák csillogó használati tárgyakban, fényképekben, babérkoszorúkban és emlékalbumokban kifejeződő sikereinek köréből három színésznő lépett ki: Prielle Kornélia, Fánecs Ilka és Farkas Lujza. Válogatásukat magánérzelmek és dinasztikus öntudat egyszerre vezérelték, tárlatukban emléket állítottak azoknak a színészdinasztiáknak is, melyeknek tagjai voltak, kiegészítve ezzel a kiállítás színháztörténeti részét.³⁶ A magyar nyelvű színháztörténeti részét.³⁶ A magyar nyelvű színháztörténet, mint minden intézményes képzéssel nem rendelkező hivatás, amikor szakmai hitelességét és hagyományait akarta hangsúlyozni, egészen az 1870-es évek közepéig a szakmai csoportot összetartó erőként az utánpótlás dinasztikus jellegét és az életpálya során szerzett gyakorlatot állította előtérbe.³⁷ A Prielle-Szerdahelyi és a Fánecs-Lendvay család tagjai a Nemzeti Színház alapító, illetve második nemzedékéhez tartoztak. Fánecs Lajos, idősebb Lendvay Márton és a két Szerdahelyi, József és Kálmán színészi pályája 1890-ben már a magyar színháztörténet kanonizált életműveiként élt a köztudatban.³⁸ *Szathmáry Dánielné* Farkas Lujza (1890-ben a Nemzeti Színház tagja) a „színháztörténetnél született és nevelkedett”, vér szerinti és nevelőszülei, férje, fiai és unokája pályájuk legnagyobb részében vándorszínészek voltak.³⁹ 1865-ben a Színházi Tanoda (Színházművészeti Akadémia) megalapítása tette lehetővé először azt, hogy

a színházi szakma túllépjen a dinasztikus jellegű tudásátadás gyakorlatán, bár az is igaz, hogy a XIX. század végén a vidéki színészek többsége még mindig a színpadon, egy-egy társulathoz csatlakozva tanulta a mesterség alapjait. A képzés társadalmilag és szakmailag egyaránt hitelesített intézménye a színészegyesület kiállításában kellő figyelmet és hangsúlyt kapott: a huszonöt éve működő Színházművészeti Akadémia növendékeinek és tanárainak portrészorozata a kiállítás külön fejezete volt.⁴⁰

Panteon

„*Képzeld-el, édes barátom, melly vesztesség volna az a Jóknek, ha ők Tégedet képben nem ismernének. Mert az a halhatatlanság melly immár örökre tiéd, csak nevedé érdemedé, nem napjaidé, 's a Jók egy két tized mulva Tégedet lelni nem fognak*” – írta *Virág Benedek*nek az a *Kazinczy Ferenc* 1814-ben,⁴¹ aki arcának, alakjának megörökítését legalább olyan nélkülözhetetlennek tartotta a halhatatlanság felé vezető úton, mint verseit és irodalmi levelezését. A közösségek történetében kiemelkedő szerepet játszó személyiségek ábrázolásainak összegyűjtése, közszemlére tétele a XIX. század élő gondolata és gyakorlata volt. A „nagyok” Nemzeti Múzeumban elhelyezendő szoborgalériája már az 1840-es években, majd 1867 után ismételtelen felmerült.⁴²

A színházi kiállítás panteonjának magja az épület középső termében elhelyezett szoborcarnok volt. Halácsy Sándor fényképén a korizlésnek megfelelően a magyar színháztörténet nagyjainak mellszobrai pálmák közül (mintha egy parkban állnának) tekintenek a látogatóra. A termet – a többi közül kissé kiemelkedve – *Ferenc József* büsztje uralja, fölötté a fővédnök, *Mária Valéria* főhercegnő arczképe.⁴³ A tizenhat mellszobor korabeli sztárokat (*Csillag Teréz*, *Munkácsy Flóra*, *Vízvári Gyula*, *Paulay Ede*, *Feleki Miklós*, *Odry Lehel*, *Náday Ferenc*, *Nagy Imre*) és elhunyt nagyokat (*Szerdahelyi József*, *Tóth József*, *Egressy Gábor*, *Halmi Ferenc*, *Lendvay Márton*, *Megyeri Károly*, *Szentpéteri Zsigmond*, *Szigligeti Ede*) ábrázolt. Ügyeltek az egyensúlyra: nyolc élő és nyolc elhunyt alkotóval – mindannyian a Nemzeti Színház tagjai voltak – építették fel a kiállítás központi termét.

A szoborcarnok csak egyik – mindegyik tárlatrészttől elkülönített – helye volt a magyar színházi nagyságok megörökítésének. A színészpanteon teremről teremre fokozatosan épült, és a szoborcarnokhoz vezetett. Az ötödik terem elsősorban a kortársaknak – legfőképpen a vidéki színpadokon játszó kortársaknak –

volt fenntartva, ide kerültek a társulatok csoportképei és az a több száz civil portré és szerepkép is, amelyet a vidéki színészek küldtek. *Fekete Adolf* százhetven színészfotója és a Színművészeti Akadémiának szentelt százhatvan felvétel (mert a színészet élő vagy elhunyt tagjait és nagyjait ábrázolták) átvezetett a hatodik terembe, melynek falaira a színészegyesület halottjainak, illetve a budapesti és kolozsvári temetők színészsíremlékeinek ábrázolásai kerültek. A két felülről világított, nyitott csarnok egyikében olajfestmény-galéria, a másikban *Benedek Lajos* színész és *Neumann (Nádor) Ignác* grafikus rajzai, valamint a Történelmi Képcsarnok metszetei vezették fel a szoborgalériát.

A színészpanteonhoz színpadi alakok galériáját társtították. Két, drámai figurákkal benépesített színpad vallott arról, melyek voltak azok a témák, amelyekről a kiállításrendezők úgy vélték, a magyar nyelvű színjátszást összekötik a nemzetépítéssel. Az olajfestmények mellé történelmi alakokat tettek: *Bánkot* és *Melindát*, *Atillát*, *Árpádot*, *Zrínyi Miklóst*, *Szent Istvánt* és *Mária Teréziát*.⁴⁴ *Benedek Lajos* és *Neumann Ignác* portrésorozata, illetve a Történelmi Képcsarnok metszetei mellé népszínműfigurákat állítottak a század második felében legtöbbet játszott művekből: többek között *Török bírónét* *A piros bugyellárisból*, *Finum Rózsit* a *Falu rosszából*, *Hankát* és *Misót* *A tót leányból*.⁴⁵

Néhány szó a tárgyak utóéletéről

Az első magyar színészeti kiállítást katalógusán kívül *Dörre Tivadar* rajzai és *Halácsy Sándor* felvételei őrizték meg – és még valami: a tárlat tárgyai közül jó néhány a színészegyesületnél maradt, ezekkel alapozta meg saját múzeumát. 1939-ben, a Színművészeti és Filmművészeti Kamara megalakítása után az Országos Magyar Színészegyesület felfüggesztette szakmaképviselési tevékenységét, nyugdíjintézetet 1949-ben beolvadt az Országos Nyugdíjintézetbe. A színésztörténeti gyűjtemény 1950-ben az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tárába

(2020 óta Színháztörténeti és Zeneműtár) került. A kiállítás több ezer dokumentumának vándorlását nem célunk nyomon követni.⁴⁶ Szemezgetve közülük csak néhányat említünk azok közül, amelyeket ma az Országos Széchényi Könyvtár őriz: *Gyulai Ferenc* (*Gyulai Pál* bátyja) szerződését a kolozsvári társulattal 1858-ból, *Benedek Lajos* színészportréit (*Csávássy-Fekete Mária*, *László József*, *Füredi Mihály*, *Lendvayné Hivatal Anikó* és *Telepi György* arc képe),⁴⁷ *Neumann Ignác* színházépület-rajzai közül a kassai, a kolozsvári, a nyitrai színházat és a pécsi színikört ábrázolókat. *Kassai Vidor* emléktárgyaiból itt pihennek *Zoltán József* 1865-ben készült színészkarikatúrái és *Gabányi Árpád* rajza *Újházi Edéről*.

2. kép

Zoltán József színész ceruzarajzai pályatársairól. Szigeti Imre társulata, Pécs, 1865/66-os évad: *Kassai Vidor*, *Újházi Ede*, *Vízvári Gyula*, *Zádor Zoltán*. OSZK Színháztörténeti és Zeneműtár; SZT KE 3.408–3.427

3. kép

Karikatúra Újházi Edéről. Gabányi Árpád ceruzarajza.
OSZK Színháztörténeti és Zeneműtár,
SZT KE 5.665

A rajzok 1928 után a Kassai-hagyatékkal az Országos Színészegyesülethez kerültek, majd innen vándoroltak az Országos Széchényi Könyvtárba.

A kiállítási épület egyik, felülről világított „nyitott csarnokában”, az Országos Színészegyesület által megszerzett színműfordítások mellett volt látható az az album, melyet a Nemzeti Színház tagjai állítottak össze, s adták át Radnótfáy Nagy Sámuel intendánsnak 1869 január első napjaiban, újévi köszöntésképpen. „Százharminckilenc színházi tag cabinet-alakú arcképe van benne, mind Borsos műve. A kötés gyönyörű: kék szín, gazdag ezüst díszítéssel, a felső táblán művészi jelvények, középen a színháznak porcellánba égetett képe, s annak nyitja alatt az intendáns mellképe.”⁴⁸ A Nemzeti Színház szinte tel-

jes művészi és adminisztratív személyzete szerepel a díszes könyvben, tehát nemcsak színészek vagy énekesek. A Radnótfáy-album őrizte meg Papp József főruhatárnok és főszabó, Deletter János fodrász, Csepregi Lajos titkár, Csengeri Pál ügyelő, Elbert Ferenc kardalos és Elbert Ferencné öltöztető, Mészáros Gábor írnok és Ádám Ferenc számvivő arcképét is.⁴⁹

4. kép

Elbert Ferenc és felesége. Borsos József felvétele. OSZK Színháztörténeti és Zeneműtár,
SZT KB 10.753/1

Radnótfáy intendáns halála után az album a Nemzeti Színházba került.⁵⁰ 1890-ben a színészeti kiállításon, 1937-ben a Nemzeti Színház százéves történetét bemutató, az Iparművészeti Múzeumban rendezett tárlaton volt látható.⁵¹ 1945-ben a Nemzeti Színház múzeumának gyűjteményével érkezett az Országos Széchényi Könyvtárba.

Jegyzetek

1. Az orsz. színészeti kiállítás megnyitása. == Nemzet, 9. (1890) 225. (aug. 16., reggeli kiadás), p. [1]. Capote: itt alacsony, kerek kalap.
2. A magyar színész-egyesület közp. igazgatótanácsának f. hó 6-án tartott üléséből. == Színészek Lapja, 7. (1889) 36. (szept. 14.), p. 1.
3. Színészek Lapja, 7. (1889) 40. (okt. 12.), p. 1.
4. A mi ünnepünk. == Színészek Lapja, 7. (1889) 41. (okt. 19.), p. 1.
5. Színészek Lapja, 7. (1889) 40. (okt. 12.), p. 1.; Színészek Lapja, 7. (1889) 41. (okt. 19.), p. 1.
6. Az országos magyar színész-egyesület közp. igazgató tanácsának jelentése az 1891. évi XVIII. közgyűléshez. == Színészek Lapja, 9. (1891) 9. (febr. 28.), p. 5.
7. A budapesti Nemzeti Színház kormánybiztosa felterjeszti a színház 1889. évi költségvetésének előirányzatát. == 84. biz./88. Gyűjteményi lelőhely: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára K 148., 184. csomó, 46475/1888.
8. *„Bármi legyen egyébként sorsa kiállításunknak, – mondá – egy bizonyos s ez az, hogy az első a maga nemében s hogy ezzel a művelt külföldet megelőztük.”* [Részlet Ribáry József beszédéből]. A színészeti kiállítás megnyitása. == Budapesti Hírlap, 10. (1890) 225. (aug. 16.), p. 3.
9. PIROSKA Katalin – PIROSKA István. Az aradi magyar színjátszás 130 éve: 1818–1948. I. [köt.], 1818–1905. Arad: Concord Media Jelen, 2012. p. 525. (Irodalmi jelen könyvek) ISBN 978-973-7653-51-2.; Színházból. == Győri Közlöny, 34. (1890) 120. (okt. 30.), p. 4.; KÁICH Katalin. A zombori magyar színművészet története és repertórium 1825–1918. Újvidék: Hungarológiai Int., 1975, p. 76., 85–86.; Gyűjteményi lelőhely: Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti és Zeneműtár, színlapgyűjtemény, Dés 1890., illetve Temesvár 1890.
10. Az Országos Magyar Színészegyesület és Nyugdíjintézet bér- és székházának építését Bényei István javasolta. Az építkezéshez a főváros a Kerepesi úton, a Baross tér nyugati oldalán egy 336 négyszögöles telket (Baross tér 9.) ajánlott 6720 forintért. Ld. Az igazgató-tanács jelentése a közgyűléshez. == Színészek Lapja, 6. (1888) 4. (jan. 21.), p. 3. 1889 végén az építési költség nem, csak a telek volt meg.
11. JÓKAI Mór. Földön járó csillagok. == Uő. Drámák: 1888–1896. Sajtó alá rend. Radó György. Budapest: Akadémiai Kiadó – Zrínyi Kiadó, 1974. p. 244. (Jókai Mór összes művei)
12. Uo., p. 366–367.
13. SZIKLAY János. Augusztus 15. == Színészek Lapja, 8. (1890) 33. (aug. 15.), p. 2. Ugyanerről írt a Fővárosi Lapokban: SZIKLAY János. A magyar színészeti kiállításról. == Fővárosi Lapok, 27. (1890) 95. (júl. 17.), p. 1433–1434.
14. Színészek Lapja, 7. (1889) 40. (okt. 12.), p. 1.
15. SZIKLAY János. A színészeti kiállítás. == Magyar Salon, 7. (1890), p. 639.
16. Színészeti kiállítás. == Nemzet, 9. (1890) 99. (ápr. 11. reggeli kiadás), p. 3.
17. Színészeti kiállítás. == Budapesti Hírlap, 10. (1890) 146. (máj. 29.), p. 1.; A színészeti kiállítás. == Fővárosi Lapok, 27. (1890) 137. (máj. 20.), p. 1016.; Színészeti kiállítás == Nemzet, 9. (1890) 147. (máj. 30.), p. 3.
18. A színészeti kiállítás. == Fővárosi Lapok, 27. (1890) 229. (aug. 20.), p. 1681.
19. Színészeti kiállításunk. == Színészek Lapja, 8. (1890) 35. (aug. 30.), p. 2.
20. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 27.; Színészeti kiállításunk. == Színészek Lapja, 8. (1890) 35. (aug. 30.), p. 3. A katalógus műtárgylistája részletesebb, de a tárlók, vitrinek, asztalok, tablók viszonyítása (mi mellett, alatt vagy felett helyezték el) sokszor hiányzik.
21. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 27.; Kiállítóink. == Színészek Lapja, 8. (1890) 35. (aug. 15.), p. 4. Jancsó Pál gyűjteményéről: A színészeti kiállítás: nyomtatott és írott emlékek. == Fővárosi Lapok, 27. (1890) 238. (aug. 29.), p. 1745.
22. Színészeti kiállításunk. == Színészek Lapja, 8. (1890) 35. (aug. 30.), p. 2.
23. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 42–44.; A Színészek Lapja két száma (1890. aug. 15. és aug. 30.) felsorolta a kiállítókat, a Katona-dokumentumok tulajdonosa nem volt köztük. Valószínűleg Miletz János volt, aki 1886-ban jelentette meg Katona József családja, élete és ismeretlen munkái című könyvét (Bp.: Hornyánszky, 1886.).
24. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 5., 7., 27., 39.
25. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 42–44.
26. Uo., p. 39.; Színészeti kiállításunk. == Színészek Lapja, 8. (1890) 35. (aug. 30.), p. 3.

27. Magyar Salon, 7. (1890), p. 640–645., 647.; Színészek Lapja, 8. (1890) 35. (aug. 30.), p. 2–3., 36.; Uo., (szept. 6.), p. 2–3.; Vasárnapi Újság, 37. (1890) 34. (aug. 24.), p. 541.
28. Jászai Mari így írt a színészeti kiállításról: „[...] mert mikor a Városligetben azt a szármalmas kis színészkiallítást rendezte valaki – melyen az én Ember Tragédia-képeim voltak összes kiállítani valóim [...]” LEHEL István, szerk. JÁSZAI Mari Emlékiratai. Budapest: Egyetemi ny., 1927, p. 65. A szerepképek a kiállítási épület egyik, üvegtetejű nagyszarnokában voltak, ugyanitt állították ki (egyik) ezüstkoszorúját, és az ő fényképe is szerepelt a sok száz színészportré között, bár ennyi valóban igen kevés volt. Ld. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 24., 45. és Kiállítóink. == Színészek Lapja, 8. (1890) 35. (aug. 30.), p. 4.
29. SZIKLAY János. A színészeti kiállítás. == Magyar Salon, 7. (1890), p. 643.
30. SZŐCS Pál. Színészeti kiállítás. == Nemzet, 9. (1890) 242. (szept. 2., reggeli kiadás), melléklet.
31. A színészeti kiállítás: A városligeti múcsarnokban. == Fővárosi Lapok, 27. (1890) 229. (aug. 20.), p. 1682.
32. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 12–13.
33. Uo., p. 6., 33., 11.
34. A színészeti kiállítás. == Budapesti Hírlap, 10. (1890) 212. (aug. 3.), melléklet; Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 37.
35. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 36.
36. Uo., p. 37–38., 25., 13.
37. Az 1872. évre szóló színészeti névtár 940 színészből 34 neve mellett szerepel „a színészetnél született” vagy „a színészetnél nevelkedett” megjegyzés – és itt elsősorban nem a számokon, hanem a tény kiemelésén és közlésén van a hangsúly. LENHARDT Ede, szerk. A magyar színészet országos névtára: Naptár 1872-ik évre. Vác: Siketnéma iparintézet ny., 1872.
38. Prielle Kornélia férje, Szerdahelyi Kámán, Szerdahelyi József fia, Szerdahelyi Nelli testvére. Kornélia három testvére, Péter, Emília és Lilla vidéki társulatok vezető színészei voltak. Fánccsy Ilka férje, ifj. Lendvay Márton, édesapja Fánccsy Lajos. Ld. SZÉKELY György, főszerk. Magyar színházművészeti lexikon. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1994. ISBN 963-05-6635-4 Hozzáférhető: <https://mek.oszk.hu/02100/02139/html/> [Megtekintve: 2021. 10. 22.]
39. Uo. Fiai: Szathmáry Károly és Szathmáry Árpád, unokája: ifj. Szathmáry Árpád.
40. Az 5. teremben, két keretben 217 portré. Magyar Színészeti Kiállítás a városligeti Múcsarnokban: Budapest 1890 [katalógus]. Budapest: Schlenker és Kovács, 1890, p. 14–16.
41. Kazinczy Ferenc Virág Benedeknek, Széphalom, 1814. jan. 5. == KAZINCZY Ferenc Levelezése. XI. köt. Közread. Váczy János. Budapest: Magyar Tud. Akadémia, 1901. (Kazinczy Ferenc Összes Művei. Harmadik osztály. Levelezés), p. 166–167.
42. SINKÓ Katalin. A művészi siker anatómiája 1840–1900. == Aranyérmek, ezüstkoszorúk: művész-kultusz és műpártolás Magyarországon a 19. században: Magyar Nemzeti Galéria, 1995. június – november. Budapest: MNG – Pannon GSM, 1995. 393 p. (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai, 1995/1.) ISBN 963-7432-65-5
43. SZIKLAY János. A színészeti kiállítás. == Magyar Salon, 7. (1890) 642.; Kiállításunk. == Színészek Lapja, 8. (1890) 36. (szept. 6.), p. 3.
44. A történeti alakok több műhöz köthetők. István király többek között: Franz Xaver Girzik – Katona József: István, a magyarok első királya; Dobsa Lajos: I. István király.
45. Csepreghy Ferenc: A piros bugyelláris; Tóth Ede: A falu rozsza; Almási Balogh Tihamér: A tót leány.
46. Az Országos Széchényi Könyvtáron belüli, 1952-es, gyűjtemények közötti gyűjtőköri megosztás alapján a színészegyesület gyűjteményének egy részét a Kézirattár, a Zeneműtár és a Plakát- és Kisnyomtatványtár vette át, az emléktárgyak pedig az országos közgyűjtemények közötti gyűjteményközi csere alapján a Nemzeti Múzeumba kerültek. Ld. PUKÁNSZKYNÉ Kádár Jolán – BERCZELINÉ Monori Erzsébet. Az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tára. == DEZSÉNYI Béla szerk. Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve: 1965–1966. Budapest: OSZK, 1967. 236 p.
47. A kiállítás katalógusában tévesen, fordítva jelent meg: a Neumann Ignác neve alatti portrékat Benedek Lajos rajzolta, a Benedeknél felsoroltakat Neumann.
48. Fővárosi Lapok, 6. (1869) 2. (jan. 3.), p. 1205.
49. Radnótfáy-album (Gyűjteményi lelőhely: SZT Album 151) és CSEPREGI Lajos, szerk. Nemzeti színházi zseb-könyv 1869-évre. Pest: Athenaeum ny., 1869.
50. Gyűjteményi lelőhely: Nemzeti Színház Múzeuma: törzskönyv. OSZK Színháztörténeti és Zeneműtár, SZT irattár, Nemzeti Színház, kötetes iratok 871, p. 45.
51. HÖLLRIGL József, összeáll. A 100 éves Nemzeti Színház emlékkiállítása: leíró-lajstrom. Budapest: Iparművészeti Múzeum, 1937, p. 64.

Felhasznált irodalom

- E. CSORBA Csilla. Szederinda: az élő Jókai kultusza. == KALLA Zsuzsa, szerk. Tények és legendák, tárgyak és ereklyék: a Petőfi Irodalmi Múzeum és az MTA Irodalomtudományi Intézete Kultusz történeti Kutató Csoportja közös konferenciájának megszerkesztett anyaga. [Budapest]: PIM, [1994]. p. 57–65. (A Petőfi Irodalmi Múzeum könyvei 1.). ISBN 963-7412-52-2
- KALLA Zsuzsa. Dolgozószoba mint műalkotás: Jókai Mór relikviái a Petőfi Irodalmi Múzeumban. == CSÉVE Anna – Lenkei Júlia – SÜLYOK Bernadett, szerk. Az irodalom emlékezete: tanulmányok az irodalmi muzeológiáról. [Budapest]: PIM, [2008]. p. 117–139. ISBN 978-963-9401-49-5
- KATONA József. Versek, tanulmányok, egyéb írások. Budapest: Balassi, 2001. 280 p. ISBN 963-506-446-2
- OROSZ László. Kérdőjelek: Egy Katona-kutató töprengései. == Forrás, 36. (2004) 1., p. 70–76. ISSN 0133-056X
- PORKOLÁB Tibor. Panteonizáció és vizuális reprezentáció. == Régió, 15. (2004) 3., p. 82–99. ISSN 0865-557X
- SZALISZNYÓ Lilla. „Mértéket vettem Kelemen László úrnak a lábáról”: három alkalmi színmű a magyar színház utatörőinek emlékére. == Irodalomtörténet, 98. (2015) 3., p. 279–306. ISSN 0324-4970

(Beérkezett: 2020. december 17.)

Nemzetközi díjra jelölték az Országos Széchényi Könyvtár zenetörténeti kötetét

Rangos nemzetközi díjra jelölték az Országos Széchényi Könyvtár által kiadott „Eritis mihi testes”. Az 1938-as budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus hangfelvételei című kiadványt. A kétnyelvű tanulmánykötetet az Association for Recorded Sound Collections (ARSC) nevű nemzetközi szervezet jelölte egyik idei díjára. A szervezet a hangtári és audiovizuális felvételekkel foglalkozó szakmát tömöríti, tagsága az egész világra kiterjed.

Az 1938. május 25. és 29. között Budapesten megrendezett 34. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus nemcsak a XX. század magyar köz- és kultúrtörténetében, de a magyar hangfelvétel-történetben is kiemelkedő eseménynek bizonyult. Az egyházzenei hangfelvételek története mellett a korabeli kiadók, lemezcégek működésébe is bepillantás nyerhető, ami művelődéstörténeti szempontból is igazi kuriózum.

A tanulmányokat a CD-n hallható hangfelvételek átfírt szövegei követik.

Az ARSC több zenei kategóriában hirdet évente győztest, az „Eritis mihi testes” a történeti hangfelvételek kutatása kategória jelöltje lett 2022-ben. Az eredményhirdetés ez év szeptemberében, a díjátadó 2023 májusában várható.

(Forrás: <https://www.oszk.hu/hirek/nemzetkezi-dijra-jeloltek-az-orzagos-szechenyi-konyvtar-zenetorteneti-kotetet> 2022.02.04.)